

Kultur- och fritidsförvaltningens handlingsplan för genomförandet av Haninge kommuns kemikalieplan



Dokumenttyp Styrdokument	Dokumentnamn Kultur- och fritidsförvaltningens handlingsplan för genomförandet av Haninge kommuns kemikalieplan	Beslutat datum 2018-09-19	Gäller från datum 2018-09-19
Beslutat av Kultur- och fritidsnämnden	Ansvarig förvaltning och avdelning Kultur- och fritidsförvaltningen, Utveckling och stöd	Diarienummer KOFN 2017/128	
Ämnesord Kemikalieplan, kemikalier, miljö kvalitetsarbete, giftfri miljö, miljö- och hälsoskadliga ämnen.		Ersätter tidigare beslut	
Dokumentinformation Handlingsplanen har arbetats fram på uppdrag av kommunfullmäktige (2017-06-12, § 150) och beskriver det arbete som kultur- och fritidsförvaltningen ska bedriva för att minska förekomsten av miljö- och hälsoskadliga ämnen i kommunens verksamheter.			

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte	4
Mål	4
Åtgärder	5
1. Rensa bland lek- och sportmaterial	6
2. Rensa bland ”återvinningsmaterial”	6
3. Skapa rutiner för att hantera hobbymaterial	7
4. Tvätta textilier	7
5. Håll koll på kemiska produkter.....	8
6. Välj rätt förbrukningsartiklar för hygien och rengöring.....	8
7. Öka andelen ekologiskt odlad mat	9
8. Hantera farligt avfall.....	9
9. Ställ rätt krav vid upphandling och välj rätt vid inköp.....	9
10. Utbilda chefer och personal	9
Uppföljning	10

Kultur- och fritidsförvaltningens handlingsplan för genomförandet av Haninge kommuns kemikalieplan

Inledning

Riksdagen har antagit sexton nationella miljö kvalitetsmål varav Giftfri miljö är ett. Världens stats- och regeringschefer antog 2015 17 globala mål samt Agenda 2030 som beskriver hur världen ska arbeta för hållbar utveckling. För att bidra till måluppfyllelsen har Haninge kommun antagit en kemikalieplan (KF 2017-06-12 §150). Som en del i genomförandet av kemikalieplanen har kommunfullmäktige uppdragit åt nämnderna att ta fram nämndspecifika handlingsplaner för genomförande.

Arbetet för att minska användningen av miljö- och hälsoskadliga ämnen¹ utgår från de två grundprinciperna, försiktighetsprincipen och produktvalsprincipen.

Försiktighetsprincipen innebär att försiktighetsåtgärder ska vidtas redan när det finns skäl att anta att en handling kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Syftet är att förebygga, hindra och motverka skador och angelägenheter (miljöbalken 2 kap 3§).

Produktvalsprincipen, eller substitutionsprincipen, innebär en skyldighet att inte använda skadliga ämnen om det finns likvärdiga alternativ som är mindre riskabla (miljöbalken 2 kap 4§).

Syfte

Syftet med denna handlingsplan är att tydliggöra vilka konkreta åtgärder som kultur- och fritidsnämnden avser att genomföra för att bidra till måluppfyllelsen i kommunens kemikalieplan.

Mål

Målet är att minska förekomsten av miljö- och hälsoskadliga ämnen i kultur- och fritidsnämndens verksamheter och därmed bidra till genomförandet av Haninge kommuns kemikalieplan.

¹ Definition av *miljö och hälsoskadliga ämnen* finns i Kemikalieplan för Haninge kommun KF 2017-06-12 §150



Åtgärder

Barn och unga är mer känsliga för skadliga kemiska ämnen än vad vuxna är.

Verksamheter riktade till barn och unga ska prioriteras i kommunens arbete för att minska förekomsten av miljö- och hälsoskadliga ämnen. Kultur- och fritidsförvaltningen driver flera verksamheter där många barn och unga vistas. Material och kemiska produkter som används i verksamheterna ska inte innehålla skadliga ämnen som kan vara en risk för barn och ungas hälsa.

För att uppnå kemikalieplanens mål ska förvaltningen:

- Utarbeta rutiner och en åtgärdslista kopplad till kemikalieplanen. Åtgärderna tas med i det årliga skyddsrondsarbetet vilket leder till att enheterna systematiskt arbetar med kemikalieplanen. Arbetet kommer beröra all personal då arbetsmiljöarbetet är en stående punkt på APT. Genom att lägga in dessa i det systematiska arbetsmiljöarbetet uppnår vi flera effekter.
- Rensa bort olämpligt material som kan förekomma i verksamheterna. Inventering ska göras för att rensa bort eventuellt material som är olämpligt ur kemikaliesynpunkt. För att kunna avgöra vad som ska rensas bort behövs kompetensutveckling för att tillgodose grundläggande kunskaper om skadliga ämnen och i vilka varor och kemiska produkter dessa ämnen kan förekomma.
- Ställa kemikaliekrav vid upphandlingar och göra medvetna val vid inköp. Vid upphandling och inköp av varor ska ämnesinnehåll beaktas och avväganden göras i förhållande till risk, effekt och kostnad. Kompetensutveckling behövs för att kunna genomföra arbetet på bästa sätt.
- Uppmärksamma nämnden om kostnadsökningar med anledning av att de varor som rensats bort kan behöva ersättas med nya och att varor som är bättre ur kemikalieperspektiv kan vara dyrare än mindre lämpliga varor.
- Upprätta rutiner som säkerställer en sund inomhusmiljö

Nedan presenteras åtgärder som förvaltningen ska genomföra fram till 2019.



1. Rensa bland lek- och sportmaterial

Det finns ett flertal EU-gemensamma regler som begränsar kemiska ämnen i leksaker. Av dessa är leksaksdirektivet som infördes 2013 det mest omfattande. Flest problematiska ämnen hittas i plast och fokus ligger därför på åtgärder för att få bort plasten. 2007 skärptes lagstiftningen kring detta och några av de farligaste mjukgörarna förbjöds i leksaker.

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
Upprätta rutiner för att regelbundet rensa bland leksakerna.	Verksamhetschef	Fritidsgårdar, parklek, miljöverkstan idrottsanläggningar och bibliotek.	Klart: 2018	Ryms inom tilldelad budgetram
Rensa bort mjuka plastleksaker som luktar, klibbar eller känns feta. Med mjuk plast menas sådant som går att böja eller trycka ihop, exempelvis bollar, dockor eller smådjur.	Verksamhetschef	Fritidsgårdar, parklek, miljöverkstan, idrottsanläggningar och bibliotek.	Löpande enligt rutin	Ryms inom tilldelad budgetram
Rensa bort mjuka plastleksaker som är inköpta före 2007.	Verksamhetschef	Fritidsgårdar, parklek, miljöverkstan idrottsanläggningar och bibliotek.	Klart: våren 2019	Ryms inom tilldelad budgetram

2. Rensa bland ”återvinningsmaterial”

Att återvinna och återanvända material och varor är på många sätt önskvärt. Inte minst ur miljö- och resurssynpunkt. Återvunnet material kan vara bra som pedagogiskt material, men det är viktigt att kontrollera materialet så att det inte innehåller skadliga ämnen. När verksamheter köper in hobbymaterial, spel och liknande ska det göras med vetskapen om att kemikaliekraven i leksaksdirektivet enbart gäller för varor som är avsedda som leksaker för barn under 14 år. Det finns alltså en stor mängd produkter i miljöer avsedda för barn och unga som inte omfattas av direktivet. Exempelvis hobbymaterial, dataspel och mobiltelefoner.

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
Upprätta rutiner för att regelbundet rensa bland icke-leksakerna.	Verksamhetschef	Fritidsgårdar, parklek, miljöverkstan, idrottsanläggningar och bibliotek.	Klart: 2018	Ryms inom tilldelad budgetram
Rensa bort elektronik som inte används för sitt primära syfte; exempelvis mobiltelefoner och tangentbord.	Verksamhetschef	Fritidsgårdar, parklek, miljöverkstan, idrottsanläggningar och bibliotek.	Löpande enligt rutin	Ryms inom tilldelad budgetram



3. Skapa rutiner för att hantera hobbymaterial

En hel del hobbymaterial och pedagogiskt material är inte leksaker och omfattas därför inte av kemikaliekraven i leksaksdirektivet.

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
Vädra när pärlplattor stryks och vid laminering.	Verksamhetschef	Fritidsgårdar, konstverkstan, parklek, kulturskolan och bibliotek.	Löpande	-
Undvik cernitlera och leror av PVC som kan innehålla ftalater.	Verksamhetschef	Fritidsgårdar, konstverkstan, miljöverkstan, parklek, kulturskolan och bibliotek.	Löpande	Ryms inom tilldelad budgetram
Välj vattenbaserade barnfärger och lim.	Verksamhetschef	Fritidsgårdar, konstverkstan, miljöverkstan, parklek, kulturskolan och bibliotek.	Löpande	Ryms inom tilldelad budgetram

4. Tvätta textilier

Vid framställning och färgning av fiber och tyg används stora mängder kemikalier. Vissa typer av textilier flamskyddas eller impregneras. Ibland behandlas textilier med kemikalier för att de inte ska bli skrynkliga eller mögla under långa transporter. Nya textilier kan därför innehålla rester av skadliga ämnen så som formaldehyd, nonylfenoletoxylat och allergiframkallande färgämnen.

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
Tvätta alltid nya textilier innan de används.	Verksamhetschef	Samtliga verksamheter där barn och unga finns.	Löpande	Ryms inom tilldelad budgetram
Upprätta rutiner för hur ofta textilier tvättas.	Verksamhetschef	Samtliga verksamheter där barn och unga finns.	Klart: 2018	Ryms inom tilldelad budgetram



5. Håll koll på kemiska produkter

Kemiska produkter ska förvaras oåtkomligt för barn och unga. Det kan exempelvis röra sig om tvättmedel eller rengöringsprodukter. Användning av faroklassade produkter innebär alltid en viss risk.

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
I varje verksamhet ska finnas en kemikalieförteckning. Av förteckningen ska framgå produktens namn, produktens användning, information om hälso- och miljöskadlighet samt klassificering avseende hälso- och miljöfarlighet.	Verksamhetschef	Samtliga verksamheter där barn och unga finns.	Klart: 2018	-
Till varje faroklassad kemisk produkt ska det finnas ett så kallat säkerhetsdatablad. Databladet får man via leverantör eller tillverkare.	Verksamhetschef	Samtliga verksamheter där barn och unga finns.	Klart: 2018	-
Se över om faroklassade produkter kan bytas ut mot bättre alternativ.	Verksamhetschef	Samtliga verksamheter där barn och unga finns.	Löpande	Ryms inom tilldelad budgetram
Rensa ut de kemiska produkter som inte behövs.	Verksamhetschef	Samtliga verksamheter där barn och unga finns.	Löpande	Ryms inom tilldelad budgetram

6. Välj rätt förbrukningsartiklar för hygien och rengöring

Hygienartiklar och rengöringsmedel innehåller ofta parfymer som kan vara allergiframkallande

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
Välj parfymfria alternativ vid inköp av tvål, hudkräm, diskmedel och tvättmedel. Välj miljömärkta alternativ.	Verksamhetschef	Samtliga verksamheter där barn och unga finns.	Löpande	Ryms inom tilldelad budgetram



7. Öka andelen ekologiskt odlad mat

Vid konventionell produktion av livsmedel används ofta stora mängder kemikalier som förhindrar ogrästtillväxt och skadeangrepp från insekter och svampar. Rester av dessa bekämpningsmedel kan finnas kvar i maten.

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
Öka andelen ekologiska livsmedel.	Verksamhetschef	Samtliga verksamheter.	Löpande	Ryms inom tilldelad budgetram

8. Hantera farligt avfall

Farligt avfall ska hållas skilt från annat avfall och försvaras oåtkomligt för obehöriga. Till farligt avfall räknas exempelvis lysrör och laboratoriekemikalier. Det finns bestämmelser som reglerar vem som får transportera farligt avfall.

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
Se till att det finns fungerande rutiner för hantering, märkning och transport av farligt avfall.	Verksamhetschef	Samtliga verksamheter.	Klart: 2018	-

9. Ställ rätt krav vid upphandling och välj rätt vid inköp

Att ställa kemikaliekrav vid upphandling är ett effektivt sätt att minska förekomsten av skadliga ämnen i verksamheterna. I upphandlingsförfarandet är det den upphandlande verksamheten som ställer krav och upphandlingsenheten som hjälper till att formulera kraven så att de överensstämmer med gällande lagstiftning.

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
I de fall där det finns färdiga kemikaliekrav från Upphandlingsmyndigheten ska basnivå vara ett skallkrav vid upphandling.	Ansvarig upphandlande chef	Samtliga verksamheter.	Löpande	Ryms inom tilldelad budgetram

10. Utbilda chefer och personal

Utbildning och kompetensutveckling behövs för ett långsiktigt kemikaliearbete. Kunskap är en förutsättning för kloka prioriteringar och ett proaktivt agerande.

Åtgärd	Ansvarig	Omfattning	Tidplan	Budget
Utbilda chefer och medarbetare om skadliga ämnen och riskerna med dessa	Verksamhetschef (Utbildning ordnas av kommunstyrelseförvaltningen)	Fritidsgårdar, konstverkstan, parklek, kulturskolan och bibliotek.	Klart: 2019	Ryms inom tilldelad budgetram



Uppföljning

Årligen och inför kommunens årsredovisning ska uppföljning göras för att utvärdera om utvecklingen går åt rätt håll i förhållande till kemikalieplanens mål. Vilka åtgärder som vidtagits, hur arbetet bedrivits och vad det resulterat i ska följas upp. Nämndens uppföljning utgör underlag till kommunstyrelsens samlade uppföljning av kemikalieplanen.

